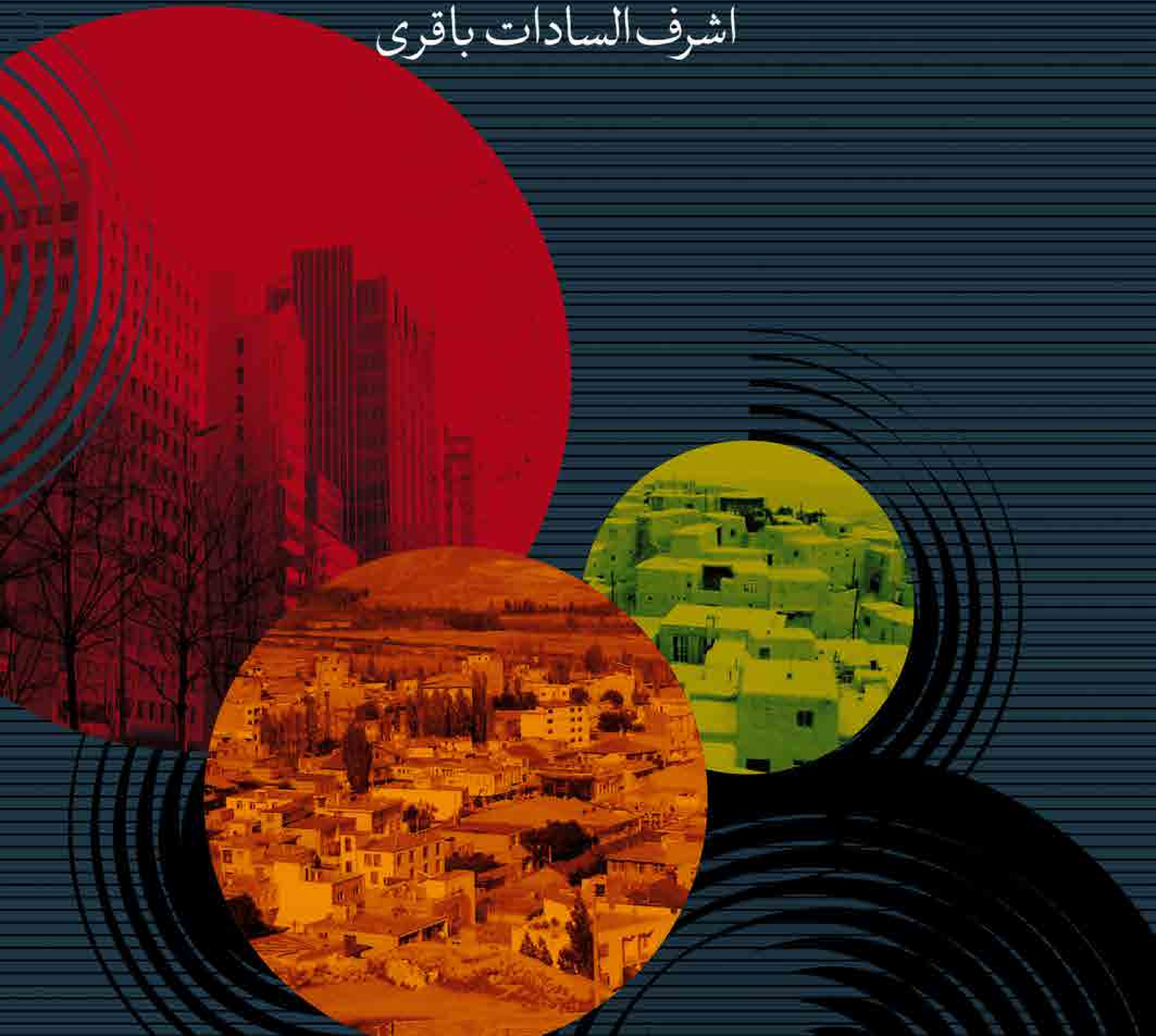

شهرهای کوچک و میانی

برنامه ریزی و توسعه

زهرة فنى

اشرف السادات باقرى

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شهرهای کوچک و میانی

شهرهای کوچک و میانی

برنامه ریزی و توسعه

ژانویه ۱۳۸۵

دانشگاه گروه جغرافیای شهری دانشگاه شهید بهشتی

آشرف السادات باقری

عضو هیئت علمی گروه جغرافیای مرکز دایرة المعارف اسلامی

پژوهشگر مرکز مطالعات برنامه ریزی شهری و روستایی

سرشناسه	: فنی، زهره، ۱۳۴۴ - .
عنوان و نام پدیدآور	: شهرهای کوچک و میانی: برنامه‌ریزی و توسعه.
مشخصات نشر	: تهران: سازمان دهیاری‌ها و شهرداری‌های کشور، تیسرا، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	: ۲۳۰ ص؛ جدول، نمودار، مصور؛ ۲۳×۱۶/۵.
فروست	: نگاشت شهر؛ ۱۱۸.
فروست	: مدیریت شهری؛ ۲.
شابک	: ۱۲۵۰۰۰ ریال؛ 978-600-7683-23-1
وضعیت فهرست‌نویسی:	فیپای مختصر.
یادداشت	: فهرست‌نویسی کامل این اثر در نشانی http://opac.nlai.ir قابل دسترسی است.
شناسه افزوده	: باقری، اشرف‌السادات، ۱۳۴۴ - .
شماره کتابشناسی ملی:	۳۷۸۹۸۹۰

شهرهای کوچک و میانی (برنامه‌ریزی و توسعه)

پدیدآورندگان: زهره فنی (دانشیار گروه جغرافیای شهری دانشگاه شهید بهشتی)
 اشرف‌السادات باقری (عضو هیئت علمی گروه جغرافیای بنیاد دایرةالمعارف اسلامی)
 زیر نظر: مرکز مطالعات برنامه‌ریزی شهری و روستایی
 ناشر: انتشارات سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور
 چاپ یکم: بهار ۱۳۹۴
 ویراستار: عباس جلالی
 صفحه‌آرا: سپیده امری
 لیتوگرافی: البرز نوین، چاپ: عطا، صحافی: ساغر مهر؛ ناظر فنی چاپ: علی کاتب
 شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه؛ بها: ۱۲۵۰۰ تومان
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۶۸۳-۲۳-۱
 استفاده از مطالب با ذکر منبع بدون اشکال است.

• انتشارات سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور

تهران، بلوار کشاورز، خیابان نادری، پلاک ۱۷، مرکز مطالعات برنامه‌ریزی شهری و روستایی
 تلفن: ۶۳۹۰۲۰۵۳ و ۶۳۹۰۲۰۵۰، shahrdariha91@yahoo.com

تقدیم به:

همه دانشجویانی که دغدغه ساختن شهرهایی قابل زیست دارند؛
همه دانشجویانی که از شهرهای کوچک و میانی و به عشق آموختن بیشتر، راهی شهرهای
بزرگ می‌شوند.

فهرست

۱۳	سخن ناشر.....
۱۵	پیشگفتار.....
۱۹	مقدمه.....
۲۵	فصل اول: مفاهیم، تعاریف و کلیات.....
۲۵	تعاریف و مفاهیم.....
۲۵	توسعه و توسعه‌ی منطقه‌ای.....
۲۶	فضا.....
۲۷	منطقه و سامانه‌های آن.....
۲۸	سازمانیابی سطوح و سلسله مراتب منطقه‌ای.....
۲۹	نظام شهری.....
۳۰	شبکه‌ی شهری.....
۳۰	نقش شهری.....
۳۱	برنامه‌ریزی شهری.....
۳۱	نظام شهری و جایگاه شهرهای کوچک و میانی در برنامه‌ریزی آمایش سرزمین.....
۳۶	تعریف و مفهوم شهر کوچک.....
۳۷	عوامل تعیین کننده‌ی اندازه‌ی شهرهای کوچک.....
۳۷	اندازه‌ی جمعیت.....
۴۰	ویژگیهای شهرهای کوچک.....
۴۱	جایگاه شهرهای کوچک در مطالعات شهری.....
۴۴	تعریف و مفهوم شهر میانی.....
۴۴	ملاک‌ها و معیارهای شناخت شهر میانی.....

۴۵	طبقه‌بندی جمعیتی شهرهای کوچک و میانی
۵۲	ضرورت پژوهش و کاربرد سیاست شهرهای کوچک و میانی
۵۴	نظریه‌ها و دیدگاه‌های اندازه‌ی متناسب یا مطلوب جمعیت
۵۸	جایگاه شهرهای کوچک در توسعه‌ی منطقه‌ای
۶۰	جایگاه شهرهای میانی در توسعه‌ی منطقه‌ای
۶۲	سیاست شهرهای کوچک و میانی در برنامه‌ریزی شهری-منطقه‌ای
۶۴	نتیجه‌گیری
۶۵	پرسشهایی برای بحث
۶۷	فصل دوم: نظریه‌ها و دیدگاه‌ها
۶۷	مقدمه
۶۷	نظریه مرکز- پیرامون
۷۰	نظریه‌ی توسعه‌ی روستا-شهری
۷۲	نظریه مکان مرکزی
۷۲	اصول نظریه‌ی مکان مرکزی
۷۴	حوزه‌های پیرامونی - عملکردی
۷۵	ارزیابی پسکرانه یا حوزه‌ی نفوذ
۷۷	روش‌های تعیین حوزه‌ی نفوذ شهر
۷۷	روش ارزش مرکزیت
۷۸	نظریه‌ی کنش دوسویه
۷۸	نظریه‌های تعادل فضایی-مکانی جمعیت و منابع
۷۸	مفهوم ساماندهی فضایی
۷۹	نظریه‌ی نظام مراتب سکونتگاهی
۸۰	الگوی تور و وزنه در تعادل‌های منطقه‌ای و سکونتگاهی
۸۰	قاعده‌ی رتبه - اندازه
۸۲	دیدگاه تسلط تک شهری یا نظریه شهر مسلط، نخست شهر، شهر برتر
۸۹	راهبرد و رویکرد عملکردهای شهری در توسعه روستایی
۹۳	نظریه‌ی قطب رشد و سیاست توسعه از بالا
۹۶	سیاست توسعه از پایین و شهر میانی
۹۸	سیاست توسعه از پایین، شهرهای کوچک و مراکز روستایی
۱۰۰	سیاست توسعه از بالا و توسعه از پایین، نظریه‌ی توسعه یکپارچه منطقه‌ای
۱۰۲	رویکرد توسعه‌ی شبکه‌ای منطقه‌ای (شهری-روستایی)
۱۰۳	الگوی توسعه‌ی شبکه منطقه‌ای و نظارت شایسته

۱۰۴	شبکه‌ی ترابری درون منطقه‌ای و محلی.....
۱۰۴	پیوندهای روستا-شهری در توسعه‌ی منطقه‌ای.....
۱۰۵	اهمیت شناخت پیوندهای روستا-شهری در برنامه‌ریزی توسعه‌ی محلی.....
۱۰۶	جریانهای مالی روستا-شهری.....
۱۰۷	نتیجه‌گیری.....
۱۰۸	پرسشهایی برای بحث.....
۱۰۹	فصل سوم: حوزه‌ها و نقشهای کارکردی - توسعه‌ای شهرهای کوچک و میانی.....
۱۰۹	مقدمه.....
۱۰۹	عملکرد اقتصادی شهرهای کوچک و میانی.....
۱۰۹	ویژگیهای اقتصادی.....
۱۱۲	عملکردهای اقتصادی.....
۱۱۶	ویژگیها و عملکرد اداری / سیاسی شهرهای کوچک و میانی.....
۱۱۸	کارکردهای خدماتی.....
۱۱۹	حوزه‌ی عملکرد اجتماعی - فرهنگی شهرهای کوچک و میانی.....
۱۲۱	شهرهای کوچک و میانی و توسعه‌ی حوزه‌های روستایی.....
۱۲۴	تبادل بخشی به نظام و شبکه‌ی شهری.....
۱۲۵	تحول و تبدیل مراکز روستایی به شهرهای کوچک.....
۱۲۷	جایگاه و کارکردهای نوین شهرهای کوچک و میانی.....
۱۲۷	مدنیت و شهروندی.....
۱۲۸	جهانی شدن و مقیاس محلی.....
۱۲۹	جهانی شدن و شهرهای کوچک و میانی.....
۱۳۰	بازآفرینی اقتصاد منطقه‌ای در درون بستر محلی.....
۱۳۰	شهرهای کوچک و میانی در فرآیند توسعه‌ی پایدار.....
۱۳۳	شهرهای کوچک، باغشهرهایی پایدار.....
۱۳۵	شهر کوچک، پایدار و بومخواه؛ رویکردی در همزیستی با بیابان.....
۱۳۶	زیستبوم مولد و خلاق شهرهای کوچک و میانی.....
۱۳۹	نتیجه‌گیری.....
۱۴۰	پرسشهایی برای بحث.....
۱۴۱	فصل چهارم: گذری بر تجربه‌های جهانی.....
۱۴۱	مقدمه.....
۱۴۲	تجربه‌های جهانی از سیاست شهرهای کوچک.....

۱۴۲	فیلیپین
۱۴۳	ژاپن
۱۴۳	هند
۱۴۴	بنگلادش
۱۴۵	نیجریه و تانزانیا
۱۴۶	استرالیا: خلاقیت و شهرهای کوچک
۱۵۱	توجه به شهرهای میانی در عرصه‌ی جهانی
۱۵۴	سیر تاریخی توجه به شهرهای میانی در جهان
۱۵۴	اروپا
۱۵۷	آسیا
۱۵۹	آمریکای لاتین
۱۶۱	افریقا
۱۶۴	نتیجه‌گیری
۱۶۵	پرسشهایی برای بحث
۱۶۷	فصل پنجم: راهبردهایی در برنامه‌ریزی و آینده‌ی شهرهای کوچک و میانی
۱۶۷	مقدمه
۱۶۸	سیاست‌گذاری‌های موثر بر کارکردهای شهرهای کوچک و میانی
۱۷۰	برهمکنشهای مثبت شهری/روستایی و توسعه‌ی محلی/منطقه‌ای در عصر جهانی شدن
۱۷۰	اثر تعاملهای منفی بر توسعه‌ی محلی/منطقه‌ای
۱۷۱	الف) در نواحی روستایی
۱۷۱	ب) در شهرهای کوچک و میانی
۱۷۱	ج) در سطح شهرهای ملی و جهانی
۱۷۲	نمونه‌ای از ملاحظات اصولی و راهبردی در برنامه‌ریزی شهرهای کوچک و میانی
۱۷۴	آینده جغرافیای شهری با موضوع سیاستهای شهرهای کوچک و میانی
۱۷۵	روند تکامل و رشد شهرهای کوچک و میانی
۱۷۶	ساختار داخلی شهرهای کوچک
۱۷۸	تغییرات، چالش‌ها و نیازهای برنامه‌ریزی و مدیریتی شهرهای کوچک و میانی
۱۸۲	تفاوت‌های میان شهرهای جدید و شهرهای کوچک و میانی
۱۸۳	نتیجه‌گیری
۱۸۴	پرسشهایی برای بحث
۱۸۵	فصل ششم: جایگاه شهرهای کوچک و میانی در نظام شهری/منطقه‌ای ایران

۱۸۵	مقدمه.....
۱۸۶	تحول شهرنشینی و ویژگیهای نظام شهری در ایران.....
۱۸۹	مروری بر وضعیت شهرهای میانی.....
۱۹۰	بررسی نظام شهری کشور بر پایه‌ی تحولات شهرهای کوچک.....
۱۹۳	رده‌بندی جمعیتی شهرهای میانی و کوچک.....
۱۹۵	سیاست شهرهای کوچک و میانی در برنامه‌ریزی شهری-منطقه‌ای کشور.....
۱۹۶	پژوهشهای موردی در زمینه‌ی شهرهای کوچک و میانی.....
۱۹۷	مورد پژوهی نخست: نقش شهرهای کوچک در استان خوزستان.....
۲۰۲	مورد پژوهی دوم: نقش شهرهای میانی در استان اصفهان.....
۲۰۶	سایر مطالعات موردی.....
۲۰۹	بومی سازی راهبرد توسعه‌ی شبکه منطقه‌ای (نظریه مایک داگلاس) در توسعه‌ی منطقه‌ای کشور.....
۲۱۳	واپسین سخن.....
۲۱۸	پرسشهایی برای بحث.....
۲۱۹	واژنامه فارسی - انگلیسی.....
۲۲۱	منابع.....

سخن ناشر

انتشارات سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور از آغاز کار خود (۱۳۷۱ خورشیدی) همواره در پی نشر اندیشه‌های نو سرزمینی خود یا برگردان تفکرات تازه جهانی و به گونه‌ای انتقال و به روز کردن دانش نوپای شهرسازی در کشور بوده است. یکی از بهترین نمونه‌ها در راستای اهداف کتابی است به نام شهرهای کوچک که پدیدآور نخست کتاب پیش رو، سرکار خانم زهره فنی سال‌ها پیش (۱۳۸۲) تألیف نموده و با استقبال همه دلبستگان مسائل شهر و شهروندی روبه‌گردید. چندانکه این کتاب ۱۲۰ صفحه‌ای در یک سال به دو چاپ رسید؛ چاپ نخست با شمارگان ۲۰۰۰۰ و چاپ دوم آن با شمارگان ۱۰۰۰ جلد که در آن سال برای ناشر کارنامه‌ای درخشان شمرده می‌شد.

انتشارات با یک پیش‌نگری در پیشگفتار برای چاپ دوم چنین نگاشت؛ «کتاب شهرهای کوچک»، رویکردی دیگر در توسعه منطقه‌ای با استقبال دانش‌پژوهان به چاپ دوم خود رسید. کتابی که توانسته است گوشه‌ای از زوایای تاریک و مبهم ساختار نظری مربوط به نقش شهرهای کوچک در توسعه منطقه‌ای را روشن سازد؛ به‌طوری‌که مورد استفاده چشمگیر کارشناسان امر قرار گیرد.

ناشر امید دارد که با تلاش قابل تحسین مؤلف گرامی، در آینده این کتاب را با دیدگاه‌ها و نظرات جدیدتر و پرمحتواتری، به جامعه دانشگاهی و دست‌اندرکاران امر برنامه‌ریزی منطقه‌ای و شهری ارائه نماید که چنین نیز شد و پدیدآور با قولی دانشورانه که سپرده بود با هم‌قلم خود خانم دکتر اشرف‌السادات باقری دست به کار نوشتن کتابی شدند

که اکنون در پیش رو دارید، کتابی که فصلی نو را بر خود پیوسته و چه خوش هم نشسته است.

در جهان شهرگرایی سده بیستم میلادی، باشندگان کلان‌شهرها با دشواری‌های فراوان و شکننده‌ای روبه‌رو شدند که همه اندیشه‌ورزان را به بازنگری و بازتعریف مسائل شهری کشانید. از آن جمله تلاش در کند کردن و وارونه کردن روند مهاجرت سیل‌آسا به سوی شهرهای بزرگ و کلان‌شهرها بود. پدیدآوردندگان در این اثر برای کاستن از چنین فشارهای شکننده‌ای، اندیشه شهرهای کوچک و میانی را پیش کشیده و بدان پرداخته‌اند، البته به زبانی دانشگاهی. این شهرها به باور پدیدآوردندگان، گریزگاهی خواهند بود برای تمرکز جمعیت و دیگر بحران‌های کنونی کلان‌شهرها و ابرشهرهای زاده‌شده کنونی. انتشارات با توجه به هدفی که در آغاز گفته شد، بر آن گردید تا این اندیشه‌ی نوآمد را در پیش چشم همه دانشوران، دانشجویان و برنامه‌ریزان بگستراند. امید آنکه این کتاب آغازی برای یافتن راهکارها باشد.

انتشارات سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور

زمستان ۱۳۹۳

پیشگفتار

با گذشت قرن‌ها از شهرنشین شدن انسان و شکل‌گیری شمار زیادی از ایده‌ها و اندیشه‌های بزرگ برای بهبود زندگی شهری، هنوز کشورهای در حال توسعه، با مسائل ناشی از توزیع نامناسب و بی‌توازن جمعیت، منابع و ثروت در پهنه‌های ملی و منطقه‌ای مواجهند. موضوعاتی که پژوهش‌ها اثبات کرده‌اند، ریشه در سیاست‌ها و برنامه‌های جهانی، ملی، منطقه‌ای و شهری-محلی دارند. در شکل‌گیری و تکوین نظام فضایی-مکانی شبکه سکونتگاهی هر کشور، عوامل گوناگونی از جمله عناصر طبیعی، شرایط اجتماعی-اقتصادی، تاریخی، و ساخت سیاسی و ایدئولوژیک حاکم بر سیاستگذاری‌ها موثر و دخیل هستند. اگر این عوامل و شرایط بصورت یکپارچه و سیستمی همسو و متناسب با رشد و تکامل متعادل این شبکه نباشند و یا به هردلیلی یکی از این عوامل بطور سازنده‌ای تاثیرگذار نباشد، زمینه‌ی رکود و مشکل‌آفرینی شبکه سکونتگاهی پدید می‌آید.

موضوع اهمیت سیاست و برنامه‌ریزی شهرهای کوچک و میانی، ریشه در یکی از دیدگاه‌های کلیدی مطرح شده نیمه‌ی دوم سده‌ی بیستم میلادی، با عنوان «توسعه و عمران منطقه‌ای»^۱ دارد که در درون خود نظریه‌ها و ایده‌های متفاوتی را پرورانده و همواره اعتبار علمی و توسعه‌ای خود را حفظ کرده است. شاید یکی از مهم‌ترین آنها، این ایده باشد که «توسعه منطقه‌ای، نه به معنای ورود و ادغام چند کشور یا چند منطقه در نظام‌های داد و

سند آزاد، بلکه به معنی ضد آن، یعنی توسعه و آبادانی همه مناطق در محدوده‌ی یک کشور است. اهمیت خاص این دیدگاه، به ویژه برای کشورهای درحال توسعه، معنا و مصداق بیشتری پیدا می‌کند، چرا که برای آنها، تنها برنامه توسعه‌ی منطقه‌ای یکپارچه؛ یعنی تلاشی برای توسعه همه مناطق خارج از مادرشهر اصلی که پهنه و اثرات آن همه نواحی روستایی و شهری را در برگیرد، نجات دهنده خواهد بود. براساس نتایج بررسی‌ها و پژوهش‌های^۱ نویسندگان کتاب حاضر، یکی از تلاش‌ها و چالش‌های مؤثر در دستیابی به این مهم، تمرکز بر شهرهای کوچک و میانی در سیاست‌گذاری‌ها، تعیین و ارزیابی کارکرد و نقش آنها در برنامه‌ریزی توسعه‌ی محلی، منطقه‌ای و ملی تشخیص داده شد؛ اگرچه هنوز نتوانسته‌اند جایگاه و اهمیت خاص خود را در برنامه‌های اجرایی منطقه‌ای و ملی به دست آورند. بر این اساس، برخی از معضلات و تنگناهای محلی، منطقه‌ای و ملی که ضرورت این توجه را تشدید می‌کند، عبارتند از: توزیع فضایی نامتعادل جمعیت؛ مهاجرت بی‌رویه با جهت‌گیری روستا - شهری به خصوص شهرهای بزرگ و میانی؛ نبود تعادل در توزیع امکانات، فرصت‌ها و نیروهای اقتصادی در سطح منطقه‌ای، با گرایش مثبت برای مادر شهر منطقه و گرایش منفی برای شهرهای کوچک و میانی.

بررسی و تلاش در رفع یا کاهش این مسائل و معضلات، راهکارهای بنیادی و ریشه‌ای را طلب می‌کند که با توجه به دلایل زیر، رویکرد یا دیدگاه تقویت شهرهای کوچک و میانی می‌تواند به عنوان یک رویکرد و سیاست محوری در این زمینه مطرح و بررسی می‌شود:

- جایگاه و تأثیر سلسله مراتبی این شهرها در شبکه شهری و سکونتگاهی منطقه که می‌تواند موجب توزیع متعادل جمعیت و جلوگیری از تمرکز آن شود؛
- عرضه کارکردها و زمینه‌های مختلف اقتصادی - اجتماعی به حوزه محلی و به تبع آن کاهش مهاجرت‌ها یا تغییر جهت آنها از نواحی و کانون‌های شهری بزرگتر به کانون‌های کوچکتر؛
- شهرهای میانی و کوچک با ایفای نقش بازار مرکزی حوزه‌ی نفوذ روستایی و منطقه‌ای، ضمن ارائه خدمات متنوع در این زمینه، محرک مهمی در تقویت و استحکام

---

۱. فصول سوم و چهارم کتاب

اقتصادی نواحی روستایی و شهری پیرامون قلمداد می‌شوند. همچنین از اهداف مهم بررسی سیاست شهرهای کوچک و میانی در سطح توسعه یکپارچه منطقه‌ای، می‌توان به استدلال و ارزیابی علمی آن و آزمون جایگاه عملکردی و اهمیت گرهگاهی این مرتبه از شهرها در توسعه‌ی یک منطقه یا پهنه‌ی معین اشاره کرد که این مهم، با مطالعه نظریه‌ها و دیدگاه‌های مرتبط آغاز می‌شود و با بررسی و تحلیل جوانب ساختاری این شهرها، میزان اثرگذاری و پیوستگی آن ساختارها با ساختار کلان منطقه از یک طرف و ساختار خُرد حوزه‌ی روستایی-شهری از سوی دیگر، قابل بررسی و تحلیل است.

زهره فنی - اشرف‌السادات باقری

منابع

- اجلالی پرویز، تحلیل منطقه‌ای و سطح‌بندی سکونتگاهها، تهران: معاونت امور مناطق و مجلس، سازمان برنامه و بودجه، ۱۳۷۳.
- ارجمندنیاصغر، «تجربه فرانسه در ساخت شهرهای جدید»، تهران: فصلنامه معماری و شهرسازی، شماره ۲۷، اردیبهشت ۱۳۷۳.
- ارجمندنیاصغر، «نظام اسکان جمعیت و نقش شهرهای میانی»، تهران: مجموعه مقالات سمینار جمعیت و توسعه، سازمان برنامه و بودجه، ۱۳۷۰.
- ارجمندنیاصغر، «نقش شهرهای میانه در نظام اسکان جمعیت»، تهران: اطلاعات سیاسی و اقتصادی، موسسه اطلاعات، شماره هفتم، سال سوم، ۱۳۶۸.
- اعتماد گیتی، «شهرنشینی و مسائل آن»، تهران: وزارت مسکن و شهرسازی، مجموعه مقالات سمینار شهرهای جدید در شهرنشینی، مهر ۱۳۶۸.
- اعتماد گیتی، «تغییرات شبکه شهری ایران در دهه اخیر»، تهران: فصلنامه معماری و شهرسازی، شماره ۲۵ و ۲۶ فروردین ۱۳۷۲.
- افتخاری، رکن‌الدین. عبدالرضا و علی موحد، «عملکرد ده‌های شهری و توسعه روستایی از دیدگاه یوفرد: مورد: بخش زواره»، تهران: فصلنامه مدرس، شماره ۸، پاییز ۱۳۸۸. ص ۶۴ الی ۸۴. ۱۳۷۷.
- امانی مهدی، انفجار شهرها، تهران: پیام یونسکو، شماره ۲۶، آبان ۱۳۷۱.
- امکچی حمیده، تجزیه و تحلیل ویژگیهای جمعیتی، اقتصادی، اجتماعی شهرهای متوسط در کشورهای در حال توسعه، تهران: سازمان برنامه و بودجه، ۱۳۶۹.
- امکچی حمیده، شهرهای میانی و نقش آنها در چارچوب توسعه ملی، تهران: وزارت مسکن و شهرسازی، ۱۳۷۱.
- امکچی حمیده، نقش شهرهای میانی در چارچوب توسعه ملی، تهران: مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی ایران، ۱۳۸۳.

- اولیویه دولفوس، تحلیل جغرافیایی، مترجم سیروس سهامی، مشهد: سهامی، ۱۳۷۰.
- ایزدی خرامه. فرایند تبدیل روستا به شهر و جایگاه آن در توسعه روستایی: استان فارس، رساله دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه تربیت مدرس. تهران، ۱۳۸۰.
- ایزدی کاظم، شبکه شهرهای مهم کشور، تهران: وزارت مسکن و شهرسازی، نشریه شماره ۱۱ طرح کالبدی ملی ایران، ۱۳۷۳.
- باقری اشرف السادات، «کارکرد شهرهای میانی در توسعه ناحیه‌ای»، تهران: فصلنامه مدرس، شماره ۸-۹، ۱۳۷۷.
- باقری اشرف السادات، نقش شهرهای میانی در توسعه ناحیه‌ای، رساله دکتری، دانشگاه تربیت مدرس، ۱۳۷۵.
- بحرینی، ح. «پروژه شهر سالم»، تهران: مجله محیط شناسی، شماره ۱۷، ۱۳۷۴.
- بحرینی، ح. تجدد و فراتجدد و پس از آن در شهر، تهران: سازیت، ۱۳۸۲.
- بهبروز فاطمه، «تحلیل نظری تجربی برای متعادل سازی توزیع فضایی جمعیت در سیستم شهری ایران»، تهران: مجله پژوهشهای جغرافیایی دانشگاه تهران، شماره ۲۸، فروردین ۱۳۷۱.
- بهبروز، فاطمه، زمینه‌های غالب در جغرافیای انسانی، تهران: دانشگاه تهران، ۱۳۷۴.
- بیات، علی، بررسی ضرورت ایجاد شهرهای جدید در منطقه اراک: مکان یابی شهر جدید در ناحیه هفتاد قله، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید بهشتی، ۱۳۶۹.
- پاپلی حسین، «تمرکزگرایی و عدم تمرکزگرایی و اثرات آن»، فصلنامه تحقیقات جغرافیایی، شماره ۲۹، مشهد: تابستان ۱۳۷۲.
- پاکزاد. جهان‌شاه، سیر اندیشه‌ها در شهرسازی (۲)، از کمیت تا کیفیت، تهران: انتشارات آرمانشهر، ۱۳۸۹.
- پوستل، ساندر، آخرین واحه، ترجمه وهابزاده و عزیززاده، انتشارات جهاد دانشگاهی مشهد، ۱۳۷۵.
- تقوایی مسعود، مختاری ملک آبادی رضا، «مدیریت شهری در شهرهای متوسط»، ماهنامه شهرداریها، سال ششم، شماره ۶۱، خرداد ۱۳۸۳.
- توفیق فیروز، طرح کالبدی منطقه زاگرس، گزارش تلفیق جلد دوم، مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی و معماری ایران، ۱۳۷۱.
- توماس مور، آرمانشهر، مترجم داریوش آشوری و نادر افشار نادری، اهران، انتشارات خوارزمی، ۱۳۶۲.
- حاتمی نژاد حسین، «جایگاه شهر قاین در شبکه شهری خراسان»، مجله شماره ۱، دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه شهید چمران اهواز، ۱۳۸۴.
- حامد مقدم احمد، «نگرشی بر نظریه‌های نوین روستایی»، فصلنامه تحقیقات جغرافیایی، شماره ۲۸، سال هشتم، بهار ۱۳۷۳.
- حبیب فرخ، سلسله مراتب شهری، فصلنامه معماری و شهرسازی، شماره ۱۹-۲۰، ۱۳۷۵.
- حسامیان فرخ، شهرنشینی در ایران، تهران، انتشارات آگاه، ۱۳۷۷.

- حکمت نیا.ح. و میرنجهف موسوی، کاربرد مدل در جغرافیا با تأکید بر برنامه‌ریزی شهری و ناحیه‌ای، یزد: انتشارات علم نوین، ۱۳۸۵
- داگلاس، مایک، استراتژی ایجاد «شبکه منطقه‌ای» به منظور تقویت پیوندهای میان شهر و روستا: دستور کاری برای پژوهش‌های سیاست‌گذاری با اشاره به کشور اندونزی، ترجمه سوسن چاره جو، کتاب ماه علوم اجتماعی، شماره بیست آبان، صفحات ۸۶ الی ۹۵. ۱۳۸۸.
- راندینلی دنیس، تجزیه تحلیل ویژگیهای جمعیتی، اقتصادی، اجتماعی در شهرهای متوسط کشورهای در حال توسعه، مترجم مجید محمدی خبازان، سازمان برنامه و بودجه، ۱۳۶۸.
- رضایی، مریم و مسعود تقوایی، «تحلیلی جغرافیایی بر شبکه شهری استان ایلام با تأکید بر نقش شهرهای کوچک»، نشریه علمی - پژوهشی جغرافیا و برنامه‌ریزی، سال ۱۵، شماره ۳۲، صص ۹۳-۶۵، ۱۳۸۹.
- رضوانی، محمدرضا، گلی، علی و سعیدرضا اکبریان رونیزی، «نقش و عملکرد شهرهای کوچک در توسعه روستایی با استفاده از روش تحلیل شبکه، مورد: دهستان رونیز (شهرستان استهبان)»، مجله پژوهشهای جغرافیایی، شماره ۶۱، صص ۵۸-۴۵، ۱۳۸۶.
- رضوانی، محمدرضا و حسین منصوریان و فاطمه احمدی، «ارتقای روستاها به شهر و نقش آن در بهبود کیفیت زندگی ساکنان محلی (فیروزآباد و صاحب در لرستان و کردستان)»، تهران: پژوهش‌های روستایی، ش. ۱، ۱۳۸۹.
- رفیعی، مینو و منوچهر کبیری، نظام شهری و خدمات برتر از منظر آمایش سرزمین، تهران: سازمان برنامه و بودجه (۱۱۷-۱۱۵) ۱۳۷۷.
- ریچاردسون هری، اسطوره کلان شهرهای جدید، مترجم کمال اطهاری، اطلاعات سیاسی اقتصادی شماره ۴۱ و ۴۶، ۱۳۶۹.
- زبردست اسفندیار، اندازه شهر، تهران: وزارت مسکن و شهرسازی، ۱۳۸۳
- زنجانی حبیب الله، راهنمای جمعیت شهرهای ایران از ۱۳۵۵-۱۳۷۰، چاپ اول، تهران، وزارت مسکن و شهرسازی، ۱۳۶۸.
- زنجانی حبیب الله، «جمعیت و اندازه مطلوب آن در شهر سالم»، مجموعه مقالات جمعیت و توسعه، مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی و معماری ایران، ۱۳۷۱.
- زنجانی حبیب الله، راهنمای جمعیت شهرهای ایران، تهران، مرکز مطالعات تحقیقات و شهرسازی ایران، ۱۳۸۲.
- زیاری. کرامت الله، برنامه‌ریزی شهرهای جدید، تهران: سمت، ۱۳۸۹.
- سازمان برنامه و بودجه، مستندات برنامه دوم توسعه اقتصادی اجتماعی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، ج سوم، (مجموعه خط مشی‌های اساسی کلان و بخشی ویرایش‌های اول دوم و سوم، تهران، ۱۳۷۲)
- سازمان برنامه و بودجه، مطالعات طرح پایه آمایش سرزمین، مرحله اول، تهران، ۱۳۶۴.
- سازمان برنامه و بودجه، گزارش تحلیلی ارزیابی اهداف و استراتژی‌های برنامه اول توسعه اقتصادی اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، تهران، ۱۳۷۱.

- ساسانیان عبدالحسین، دستاوردهای دانش و اقتصاد شهری و شهرسازی، اصفهان، دانشگاه اصفهان، ۱۳۶۱.
- سرای، محمدحسین و محمد اسکندری ثانی، «تبدیل روستاهای بزرگ به شهرهای کوچک و نقش آن در تعادل بخشی ناحیه ای»، زاهدان: جغرافیا و توسعه، ش ۱۰، (۱۶۵-۱۸۲) ۱۳۸۶.
- سرور، هوشنگ و منیژه لاله پور، «نگرشی بر نقش کانونی شهرهای کوچک در توسعه منطقه‌ای»، شهرداری‌ها، سال ششم، ش. ۷۳، ۱۳۸۵
- سعیدنیا احمد، «جایگاه شهرهای جدید در نظام شهری ایران»، مجموعه مقالات سمینار شهرهای جدید فرهنگی جدید در شهرنشینی، ۱۳۶۸.
- شاپیرچیماجی، مدیریت شهر، خط مشی‌ها و نوآوریها در کشورهای در حال توسعه، ترجمه دکتر پرویز زاهدی، شرکت پردازش و برنامه‌ریزی شهرداری، ۱۳۸۲
- شکویی حسین، «استراتژی توسعه و برنامه‌ریزی شهری»، فصلنامه دانشکده علوم انسانی، مجله مدرس، دوره اول، شماره ۳، بهار ۱۳۷۰.
- شکویی حسین، «تحلیلی بر انتقال مراکز اداری سیاسی کشور (تهران)»، مجموعه مقالات هفتمین کنگره جغرافیایی ایران، دانشگاه تهران، ۱۳۷۰.
- شکویی حسین، دیدگاه‌های نو در جغرافیای شهری، تهران: (سازمان مطالعه و تدوین کتب درسی) سمت، ۱۳۷۳.
- شکویی.ج. و باقری. اشرف السادات، ۱۳۷۷، «کارکرد شهرهای میانی در توسعه ناحیه‌ای، مورد: نجف آباد و خمینی شهر»، تهران: فصلنامه مدرس (ویژه علوم انسانی)، ش ۸؛ پاییز.
- شوماخر. ای.اف: کوچک زیباست، ترجمه علی رامین، تهران: سروش، ۱۳۶۸.
- شیخی محمد، «نگرشی بر طرح‌های ملی و منطقه‌ای»، مجله اطلاعات سیاسی اقتصادی، شماره ۳۸، مهر و آبان ۱۳۶۹.
- شیعه، اسماعیل، با شهر و منطقه در ایران، تهران: دانشگاه علم و صنعت ایران، ۱۳۷۸.
- شیعه، اسماعیل، مقدمه‌ای بر مبانی برنامه‌ریزی شهری، تهران: دانشگاه علم و صنعت ایران، ۱۳۷۶.
- صرافی مظفر، مبانی برنامه‌ریزی توسعه منطقه‌ای، تهران: انتشارات سازمان برنامه و بودجه، ۱۳۷۷
- صرافی، مظفر، مبانی برنامه‌ریزی توسعه منطقه‌ای، چاپ دوم، سازمان برنامه و بودجه، ۱۳۷۹.
- صرافی، م. توکلی نیا، ج. و حسن محمدیان مصمم، اندیشه‌های نو در برنامه‌ریزی شهری، تهران: شورای اسلامی شهر تهران، ۱۳۹۳.
- ضرابی اصغر، «آینده شهرها برنامه‌ریزی توسعه پایدار شهری»، مجموعه مقالات اولین همایش مدیریت توسعه پایدار در نواحی شهری، دانشگاه تبریز، ۱۳۷۸.
- ضیاء توانا و شهرام امیرانتخابی، «روند تبدیل روستا به شهر و پیامدهای آن: شهرستان تالش»، زاهدان: فصلنامه جغرافیا و توسعه: دوره ۵، ش ۱۰، ۱۰۷-۱۲۸.
- طاهر خانی، مهدی، «توزیع جغرافیای محصولات فرهنگی و نقش آن در مهاجرت جوانان

- روستایی مطالعه موردی: استان قزوین»، پژوهش‌های جغرافیایی، شماره ۴۶، زمستان ۱۳۸۲
- عابدین درکوش سعید، *درآمدی بر اقتصاد شهری*، تهران، مرکز نشر دانشگاهی، ۱۳۷۲،
- عزیزی محمد مهدی، تراکم در شهرسازی اصول و معیارهای تعیین تراکم شهری، دانشگاه تهران، ۱۳۸۲،
- عظیمی ناصر، پویش شهرنشینی و مبانی نظام شهری، مشهد، ۱۳۸۱،
- علیزاده محمد، مهاجرت و شهرنشینی در ایران، تهران، وزارت برنامه و بودجه، ۱۳۶۴.
- فرید یدالله، *جغرافیا و شهرشناسی*، تبریز، دانشگاه تبریز، ۱۳۷۳.
- فنی زهره، شهرهای کوچک رویکردی دیگر در برنامه‌ریزی منطقه‌ای، (چاپ سوم)، تهران: آذرخش، ۱۳۸۸.
- فنی زهره، «نقش شهرهای کوچک در توسعه منطقه‌ای»، نشریه علمی-پژوهشی پژوهش‌های جغرافیایی انسانی، دانشگاه تهران، ۱۳۷۶.
- فنی، زهره، نقش شهرهای کوچک در توسعه منطقه‌ای (مطالعه موردی: استان خوزستان)، رساله دکتری جغرافیای شهری، دانشگاه تربیت مدرس، ۱۳۷۵.
- فنی، زهره، توسعه، جهانی شدن و پایداری، چاپ دوم، تهران: مرکز ملی جهانی شدن، ۱۳۹۳.
- فنی زهره، مطالعات و جغرافیای شهری معاصر (دیدگاه‌ها و مفاهیم بنیادی)، تهران، سمت، ۱۳۹۳
- فیلهو، اسوالدو بوئنونو، «تمرکززدایی در برزیل با شهرهای متوسط»، ترجمه حمیده محمد زاده تینکانلو، ماهنامه شهرداریها، سال دوم شماره ۲۴، اردیبهشت ۱۳۸۰،
- کازرونی، کاظم و علیزاده محمد، سیاستها، راهبردها و ابعاد شهرنشینی در ایران، تهران، وزارت برنامه و بودجه، ۱۳۶۵.
- کانزن کلاس، تشویق ایده شهر میانی به عنوان کلیدی موفق در تعیین خط مشی برنامه‌ریزی منطقه‌ای، مترجم حمیده امکچی، تهران، سازمان برنامه و بودجه، ۱۳۶۴.
- گرهارد و جین لنسکی، *سیرجوامع بشری*، ترجمه ناصر موفقیان، تهران: سازمان انتشارات و آموزش انقلاب اسلامی، ۱۳۶۹.
- گنابادی پروین، *مقدمه‌ی ابن خلدون*، تهران: دانشگاه تهران، ۱۳۶۲.
- گیلبرت و گاگلر، *شهرها فقر و توسعه*، ترجمه پرویز کریمی ناصری، تهران: انتشارات شهرداری، ۱۳۷۵،
- لوئیز، آرتور، *برنامه‌ریزی توسعه مبانی سیاست اقتصادی*، مترجم مجید آرایسی نژاد، تهران، انتشارات امیر کبیر، ۱۳۷۰.
- لینچ، کنت، ۱۳۸۶، *روابط متقابل شهر و روستا*، ترجمه محمدرضا رضوانی، تهران: پیام ماتور ام، پراکاش، *آزمون مجدد نقش شهرهای کوچک در آبادانی ملی*، مترجم اکتای پرویز، تهران، سازمان برنامه و بودجه، ۱۳۶۸
- محمد زاده تینکانلو، حمیده، «شهرهای متوسط و شهری شدن جهان نگاهی به بیانیه لیلدا»، فصلنامه مدیریت شهری، شماره ۵، ۱۳۸۰،

- محمد زاده تینکانلو، حمیده، «ظرفیت سازی در شهرهای متوسط و توسعه فضایی منطقه‌ای»، مجله پژوهشی هنرهای زیبا، زمستان، شماره ۳۳، ۱۳۸۱.
- مرکز آمار ایران، نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، کل کشور و استان خوزستان، سالهای ۱۳۳۵، ۱۳۴۵، ۱۳۵۵، ۱۳۶۵، ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵
- معمارزاده قدرت الله، «شهرنشینی و توسعه انسانی، گزارش توسعه انسانی»، مجموعه برگزیده مقالات اقتصادی و اجتماعی سازمان برنامه و بودجه، شماره ۱۱۳-۱۱۴. ۱۹۹۰، ۱۳۷۵.
- مهندسين مشاور DHV از هلند، رهنمودهایی برای برنامه‌ریزی مراکز روستایی، سیدجواد میر و دیگران، مرکز تحقیقات و بررسی مسائل روستایی، تهران، ۱۳۷۱
- نظریان، اصغر، «جایگاه شهرهای کوچک در سازماندهی فضایی و توسعه ملی (مورد: زنجان)»، فصلنامه تحقیقات جغرافیایی، سال یازدهم، شماره ۳، مشهد، ۱۳۷۵.
- نوری، هدایت ا... حسن حسینی ابری و حسین خادمی، «نقش شهرهای کوچک در تعادل بخشی نظام سکونتگاهی روستایی استان یزد»، فصلنامه جغرافیا و توسعه، شماره ۱۳، بهار، ۱۳۸۸
- ورنون دبلیو، راتن، «طرحهای توسعه همه جانبه روستایی»، فصلنامه روستا و توسعه، شماره ۵، شهریور ۱۳۷۲.
- Amin, A. and Graham, S., 'the Ordinary City', Transactions of the Institute of British Geographers, 22: 411-429, 1997.
- Andrew Ndooli Liglie, *The role of small and intermediate city in Africa*, in: Om Prakash Mature 1982.
- Barton, H. *Sustainable Communities: The potential for Eco- Neighborhoods*, London: Earthscan, 2000.
- Becker & Morrison A.R, *Public policy & rural urban migration*: in Gugler J, cities in the Devg World, Oxford, 1997.
- Bell D. & M. Jane; *Small cities: Urban life byond the Metropolis*; London: Routledge 2006.
- Bell D. and M. Jane, *Small Cities? Towards a Research Agenda*; International journal of urban and regional research: Vol. 33(3) 683-699; Oct.2009.
- Bhalla & Kunda, *small and intermediate town in India regional development*, in: Om prakash Mature, 1982.
- Bolay, J, A, Rabinovich, *Intermediate cities in Latin America risk and opportunities of coherent urban development*, Cities, vol. 21, 2004.
- Brian Berry, geographic perspectives on urban system, 1971
- BRIGITTE Adam ,Bbr, Bonn, Germany, Medium-sized Cities in Urban Regions, European Planning Studies Vol. 14, No. 4, May 2006
- Bryce J. Herrington, *Planning Smaller Cities*, Lexington Books, Toronto, 1980.
- Byung Nak Song, *The role of small and intermediate city in national development*, The Korean case, in: Om prakash Mature, 1982.
- Chadwick, G, *Models of urban and regional system in developing countries*, New York,1987, Cities, Habitatiounal, Vol. 15, N3, 1984.

- Congdon P, J. Shepherd, *Modeling population changes in small English urban area*, Economic planning A, Vol. 18, 1986,
- Corbin Peter, *The effects of alternative development strategies on settlement size distribution*, in: Om prakash Mature, 1982.
- Desai, P.B, *The Place and pattern of urbanization in the context of development*, in: Om prakash Mature, 1982.
- Dimitra Katochianou, *The Greek system of cities*, Ekistics, 352, Jan. - Feb, 1992.
- Douglass, M. A, *Regional Networks Strategy for Reciprocal Rural-Urban Linkage: an agenda for policy research with reference to Indonesia*, Third world planning review, Vol. 20, No. 1, 1998.
- Douglass, Mike A. *Regional Integration on the Capitalist Periphery: the Central Plains of Thailand* (The Hague: Institute of Social Studies, Research Monograph) 1983.
- Ernesto M. Pernia, *The performance and Prospects of small and intermediate city in the Philippines*, in: Om prakash Mature, 1982.
- Filho, O. B. A, *Middel size cities and Brazils territorial planning in Yadav*, Planning and Policies, New Delhi, 1986.
- Friedmann, J. & Douglass, M. *Agropolitan Development: towards a new strategy for regional planning in Asia*, UN Center for Regional Development, Nagoya, Japan, 1975
- Friedman Simons & Bourne, *System of cities*, New York, Oxford University, 1978.
- Gau, Shi Shou, *Urbanization in China, The rapid growth of small cities and regional regrouping of Georgeos Ltd*, Vancouver, Canada, Small town development in socialist china: A functional analysis, Geofrum, V.24, 1993.
- Hachenberg Robert, *Diffuse urbanization and the resource frontier: new pattern of Philipping urban and regional development*, in: Om prakash Mature, 1982.
- Hackenbergr ,R,A, *Diffuse urbanization and the resource intermediate frontier, paper for expert group meeting on the role of small and intermediate cities in development*, U.N, center for reg, dev1, Nagoya,1982,
- Haggett, P, *Geography a global synthesis*, prentice Hall, 2001.
- Hall P. and Ward C., *Sociable Cities: The legacy of Ebenzer Howard*, Chichester, Wiley, 1998.
- Halseth, G. and L. Sullivan, *Implications of changing Commuting Catterns on Resource Town Sustainability*, University of Northern British Colombia, 2000.
- Hanjo,M, *Urbanization and regional development*, Uncra, Nagoya, Japan, 1989.
- Hansen Nile, *Criteria for a growth center policy*, in Hansen, The role of small and intermediate cities in national development processed strategies, UNCRD,Nagoya, Japan, 1972 &1982.
- Hansen Niles, *Impact of small and intermediate sized cities on population distribution* ,Issues and response ,regional development pialagive, no 11, vol1, spring 1990

- Hansen Niles, *The role of small and intermediate cities in national development process and stages*, in: Om Prakash Mathure, 1982.
- Hardoy, J. and Satterwaite, D; *Small and Intermediate Cities*, IIED, 1986.
- Harold Carter, *An introduction to urban historical geography*, Edward Arnold, U.S.A, 1983.
- Harrison, Ph and Todes, *The use of spatial framework in regional development in south Africa*, Regional studies, vol. 35, 2001
- Henderson, Vernon, *Medium sized cities*, Elsevier science, regional science and urban economics, vol. 27, USA, 1997.
- Kasarda j.D. and Parnell, A, *Third world cities*, Sage, 1993
- Knight David B., *Extending the local: the small town and globalization*, Geo Journal, 45.1-2; (145-149) Kluwer Academic Publishers Netherland 1998.
- Kundu A, *Urban development, infrastructure financing and emerging system of governance in India*, The Scout report for social science selection, April, vol. 4, no 15, 2001.
- Lee Van & Barbabara Janneke, *Factors contributing of the growth of Kenya secondary cities*, University of Arizona, 1969-1970.
- Lowder, S, *The geography of third world cities*, Barnes & Noble, USA, 1986.
- Mal-soon min, *Growth of small and intermediate cities in Korea, 1975-198*, Korea Journal of population and development, vol 19, 1990,
- Manfred Poppe, *Structure planning for medium sized town in Egypt: A problem oriented approach*, T.W.P.R, VOL 13,4, 1991.
- Matthew McConnachie, C.M. Shackleton, G.K. McGregg, *The extent of public green space and plant species in 10 small towns of the Sub-Tropical Thicket Biome*, South Africa urban greening 2008.
- Mature Om prakash, *Small cities and national development*, Nagoya, Japan, 1982
- Mehta Dinesh Bhikubhai, *Bharioral aspects of rural urban micro action, An Empirical analysis of the Ahmadabad*, India, pensilvania, 1984.
- Merwe Vander, *In search of urbanization policy for south a Africa*, Toward a secondary, 1990.
- Nadou Fabien, *la notion de villes intermediaires un approach diferenciee du role des villes moyennes: entre structuration territorial et specificites socioeonomiques, colloque villes petites et moyennes un regard renouvele*, 2010.
- Nagle, G, *Advanced geography*, Oxford University Press, 2000
- Ofori-Amoah, Benjamin, *Beyond the Metropolis: Urban Geography as if Small Cities Mattered*, University Press of America, 2007.
- Otiso, K, M, State, *Voluntary and private sector partnerships for slum upgrading and basic service delivery in Nairobi city*, Kenya cities, 20(4) 2003,
- Painple Deborah Louisezubow, *The role of secondary cities in African rural development case study of*

- Kiliowt, Zaeri*, Urban function, university Pensilvania, 1991
- Pile S and Thrift N (Eds.) *City A-Z: Urban Fragments*. London: Routledge, 2000.
- Polese, Mario, *The Wealth & Poverty of Regions*, Chicago & London: The University of Chicago Press, 2009.
- Remsey, Doug, Derrek Eberts, Everitt John, *Revitalizing Small City Downtowns: Brandon, Canada*, Brandon University Press, Manitoba, Canada, 2007.
- Richardson, H, W, *City size and national spatial strategies in developing countries*, World Bank staff working paper, 1977
- Richardson Harry, *policies for strengthening small cities in development countries*, in: Om prakash Mature, 1982.
- Robinson, Jennifer; *Global and World Cities: A view from off the map*, International Journal of Urban and Regional Research, 26: 531-554, 2002.
- Rondinelli Dennis, *A comparative analysis of intermediate city in development country*, in: Om prakash Mature, 1982.
- Rondinelli Dennis, *Applied methods of regional analysis*, West view press , 1985,
- Rondinelli Dennis, *Secondary cities in developing countries: for diffusing urbanization policies* say, 1983.
- Rondinelli Dennis and Kenneth Ruddle, *Urban functions in rural development*, Washington, 1976.
- Sanchez, J. Gonzalez and McGregor, M. Teresa, *Population Growth, Demographic Changes and Spatial Distribution of Small Cities in Mexico*, in: 2004, Dynamics in Distribution of Urban Population, Mexico, Institution of Geography, UNAM, Mexico, 2007.
- Shama J. H. *Growth of Town in relation to their position on urban hierarchy*, the journal of social work, 1987.
- Short, J.H, *An introduction to urban geography*, Ruted & pancel ,London,1984,
- Siddiqi, Akhtar (1993) *Small Town Growth and Development Policy in Pakistan*, Geojournal, No. 30 (4) 1993.
- Smak, P. & Huch Emkeys Erans, *Institutionalising decentralized project planning under Kenya programe for urban trape and production*, Third world Review, vol 15, N 3, 1993.
- Tatsuo Ito & Masafumi, *The role of small and intermediate cities in national development in Japan*, Om prakash Mathure, 1982.
- Thompson Almeida Andrada, *Decentralization from large to small and intermediate cities, A critical view*, om prakash mathure, 1982.
- Toufiq M.S. *The role of small towns in rural development; A case study in Bangladesh*, 1989.
- Tridib Barejee & Sigrid Schenk William Wickham, *The bottom up approach to development of lower orser cities, learning from China*, Om prakash Mature, 1982.
- Tzfadia Eerz, 2001, *Public Policy and development of Small Cities: Development Town in Israel*,

Geographic Research Forum, 20: 52-69.

Unchs, Habitat, 1985, *The role of small and intermediate settlement in National development*, Nairobi.

UNFPA.org/state of World population/2007.

United Nation, *The Management secondary cities in Sub-Saharan Africa, traditional & modern institutional arrangements*, center for Human settlement (Habitat) Nairobi, 1991.

Van Lecuwen J.B, *Factors contributing to the growth of Keyan secondary cities thesis*, University Arizona, 1982,

Yu Deyin, & Zongfen, *The strategic objective of urban development in China taking vicorous action to development small cities*, in: Om prakash Mature, 1982.

Zhang y ,Zhou John ,Dillon & Guang Wan, *Development of township enterprise and alleviation of employment problem in rural China, agriculture economic*, Amsterdam, 1992.

مجلس أمناء جامعة القاهرة

مجلس أمناء جامعة القاهرة
مجلس أمناء جامعة القاهرة
مجلس أمناء جامعة القاهرة

مجلس أمناء جامعة القاهرة
مجلس أمناء جامعة القاهرة
مجلس أمناء جامعة القاهرة

مجلس أمناء جامعة القاهرة
مجلس أمناء جامعة القاهرة
مجلس أمناء جامعة القاهرة

مجلس أمناء جامعة القاهرة
مجلس أمناء جامعة القاهرة
مجلس أمناء جامعة القاهرة

در جهان شهرگرای سده بیستم میلادی، باشندگان کلان‌شهرها با دشواری‌های فراوان و شکننده‌ای روبه‌رو شدند که همه اندیشه‌ورزان را به بازنگری و بازتعریف مسائل شهری کشانید. از آن جمله تلاش در کند کردن و وارونه کردن روند مهاجرت سیل‌آسا به سوی شهرهای بزرگ و کلان‌شهرها بود. پدیدآورندگان در این اثر برای کاستن از چنین فشارهای شکننده‌ای، اندیشه شهرهای کوچک و میانی را پیش کشیده و بدان پرداخته‌اند. این شهرها به باور پدیدآورندگان، گریزگاهی خواهند بود برای تمرکز جمعیت و دیگر بحران‌های کنونی کلان‌شهرها و ابرشهرهای زاده‌شده کنونی.

ISBN978-600-7683-23-1

9 786007 683231

۱۲۵۰۰ تومان